

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

dr hab. Agnieszka Lipińska-Grobelny, prof. UŁ

Łódź, dn. 22 marca 2026 roku

Zakład Psychologii Pracy, Organizacji i Doradztwa Kariery

Instytut Psychologii

Uniwersytet Łódzki

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Marty Koch-Koziół
pt. „*Samoskuteczność i prężność psychiczna a wypalenie zawodowe w kontekście
dobrostanu psychicznego szkolnych doradców zawodowych*”,
przygotowanej pod kierunkiem prof. dr hab. Beaty Pasty-Wojciechowskiej
(Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański)**

Rozprawa doktorska mgr Marty Koch-Koziół podejmuje ważny i aktualny problem z zakresu psychologii pracy oraz doradztwa zawodowego. Autorka koncentruje się na zagadnieniu dobrostanu psychicznego szkolnych doradców zawodowych, analizując jego związki z trzema istotnymi konstruktami psychologicznymi: samoskutecznością, prężnością psychiczną oraz wypaleniem zawodowym. Trafnie zauważa, że chociaż funkcjonowanie nauczycieli zostało w literaturze przedmiotu stosunkowo szeroko opisane, szkolni doradcy zawodowi pozostają grupą relatywnie rzadko analizowaną z perspektywy dobrostanu psychicznego.

W związku z tym wybór tego problemu badawczego uważam za zasadny z punktu widzenia poznawczego, jak i praktycznego. Poruszana tematyka ma znaczenie nie tylko dla rozwoju wiedzy w psychologii pracy, ale także dla funkcjonowania systemu edukacji. Doradcy zawodowi pełnią bowiem kluczową rolę we wspieraniu młodzieży w planowaniu

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Jednocześnie współczesne realia funkcjonowania placówek oświatowych sprawiają, że problem dobrostanu psychicznego pracowników oświaty staje się przedmiotem coraz pilniejszej refleksji badawczej. Mając na uwadze powyższe, w dalszej części recenzji dokonam oceny rozprawy doktorskiej w pięciu obszarach: struktury pracy, podstaw teoretycznych, metodologii badań własnych, analizy wyników badań oraz dyskusji.

1. Ocena struktury pracy

Podstawę oceny rozprawy stanowią przepisy art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Struktura rozprawy odpowiada przyjętym standardom opracowań empirycznych w psychologii i obejmuje część teoretyczną oraz empiryczną. W pierwszej z nich Doktorantka omawia kolejno problematykę doradztwa zawodowego w systemie edukacji, a następnie przedstawia kluczowe konstrukty psychologiczne, stanowiące podstawę analiz badawczych, takie jak samoskuteczność, prężność psychiczna, wypalenie zawodowe oraz dobrostan psychiczny. Część empiryczna obejmuje natomiast opis przyjętej metodologii badań, prezentację i analizę uzyskanych wyników, ich interpretację w świetle literatury przedmiotu, a także sformułowanie wniosków i rekomendacji. Układ pracy jest przejrzysty i logiczny – od szerokiego kontekstu instytucjonalnego i organizacyjnego funkcjonowania szkolnych doradców zawodowych po szczegółową analizę zmiennych psychologicznych i prezentację wyników badań własnych. Taka kompozycja sprzyja stopniowemu wprowadzaniu w problematykę rozprawy.

Pewne wątpliwości mogą jednak budzić proporcje między poszczególnymi częściami teoretycznymi pracy. Opisy systemu doradztwa zawodowego oraz regulacji prawnych są stosunkowo obszerne, co w pewnym stopniu przesuwą równowagę między kontekstem instytucjonalnym a zasadniczą częścią psychologiczną. Biorąc pod uwagę, że rozprawa lokuje się w dyscyplinie psychologii, zasadne byłoby ograniczenie szczegółowego omawiania doradztwa zawodowego w polskim systemie oświaty na rzecz pogłębionej analizy

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

mechanizmów psychologicznych, warunkujących funkcjonowanie szkolnych doradców zawodowych. Uwagi te nie wpływają jednak na ogólną, pozytywną ocenę struktury pracy, która pozostaje zgodna z konwencją rozpraw empirycznych.

2. Ocena podstaw teoretycznych pracy

Temat rozprawy został właściwie osadzony w literaturze przedmiotu. Doktorantka odwołuje się do uznanych koncepcji teoretycznych, w tym do teorii samoskuteczności A. Bandury, teorii zachowania zasobów S. Hobfolla, koncepcji dobrostanu psychicznego C. Ryff oraz modelu wymagań–zasobów w pracy (JD-R) E. Demerouti i A. Bakker.

Wybór tych ram teoretycznych należy uznać za trafny, gdyż pozwala na analizę dobrostanu psychicznego w kontekście zasobów indywidualnych oraz wymagań środowiska pracy. Samoskuteczność ukazano jako kluczowy zasób regulujący działanie jednostki, wpływający zarówno na realizację zadań zawodowych, jak i na wytrwałość oraz radzenie sobie z trudnościami. Znaczenie tego zagadnienia dla pracy doradców zawodowych zostało starannie udokumentowane przez Doktorantkę w ramach przeglądu literatury. Prężność psychiczną przedstawiono jako zasób adaptacyjny, który nie tylko chroni przed wypaleniem zawodowym, ale także wspiera satysfakcję i dobrostan psychiczny, przy czym Doktorantka uwzględnia wyniki badań empirycznych potwierdzające jej rolę ochronną. Zjawisko wypalenia zawodowego omówiono w ujęciu wieloaspektowym – zarówno w klasycznej koncepcji Maslach i Jackson, jak i w modelu JD-R oraz w ramach teorii zasobów Hobfolla – co pozwala spojrzeć na nie w sposób kompleksowy, uwzględniający zarówno zasoby indywidualne, jak i wymagania środowiska pracy. Z kolei dobrostan psychiczny został przedstawiony w dwóch ujęciach: hedonistycznym i eudajmonistycznym, zgodnie z aktualnymi trendami badawczymi, co umożliwi pełniejsze zrozumienie mechanizmów wpływających na funkcjonowanie i jakość życia szkolnych doradców zawodowych.

Jednocześnie w części teoretycznej można wskazać pewne ograniczenia. Przede wszystkim brakuje wyraźnie sformułowanego modelu teoretycznego, integrującego wszystkie

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

analizowane zmienne z uzasadnieniem relacji między nimi poprzez bardziej konsekwentne odwołanie się do modelu wymagań–zasobów w pracy (JD-R) lub teorii zachowania zasobów S. Hobfolla (nie chodzi tutaj o model badań własnych, prezentowany na str. 119 rozprawy). Silniejsze powiązanie przyjętej koncepcji badawczej z jednym z tych podejść mogłoby znacząco zwiększyć spójność teoretyczną pracy. Ponadto przegląd literatury w niektórych fragmentach ma charakter głównie opisowy – dominuje prezentacja definicji i wyników badań przy ograniczonej syntezie i analizie krytycznej. Warto również zwrócić uwagę, że analiza teoretyczna oraz przyjęty model badawczy (str. 119) koncentrują się przede wszystkim na podmiotowych uwarunkowaniach dobrostanu psychicznego. Tymczasem w literaturze przedmiotu podkreśla się znaczenie czynników sytuacyjnych związanych z kontekstem pracy, takich jak obciążenie obowiązkami, autonomia w realizacji zadań, wsparcie organizacyjne czy klimat instytucjonalny (Castro Silva et al., 2026; Kim & Wang, 2018). W związku z powyższym zasadne wydaje się postawienie pytania, dlaczego w modelu badawczym pominięto zmienne sytuacyjne oraz nie uwzględniono ich w dalszych analizach, mimo że ich włączenie mogłoby istotnie przyczynić się do pełniejszego i bardziej wielowymiarowego wyjaśnienia uwarunkowań dobrostanu psychicznego szkolnych doradców zawodowych. Tym bardziej budzi to wątpliwości, że sama Doktorantka odwołuje się do badań Pyżalskiego i Merecz (2010), w których jednoznacznie wskazano na kluczową rolę czynników sytuacyjnych, w szczególności organizacyjnych i relacyjnych, jako głównego źródła wypalenia zawodowego wśród nauczycieli. W tym kontekście pominięcie zmiennych sytuacyjnych wydaje się niespójne z przywoływanymi podstawami teoretycznymi i empirycznymi. Uwzględnienie takich czynników, jak warunki organizacyjne pracy, obciążenie obowiązkami, dostępność zasobów czy jakość relacji interpersonalnych, mogłoby nie tylko wzbogacić model wyjaśniający, lecz także umożliwić uchwycenie bardziej złożonych mechanizmów prowadzących do obniżenia dobrostanu psychicznego.

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

3. Ocena metodologii badań własnych

Metodologiczna część rozprawy doktorskiej mgr Marty Koch-Kozioł została opracowana w sposób, który umożliwia zarówno dokładne prześledzenie przyjętej procedury badawczej, jak i szczegółowe zapoznanie się z charakterystyką badanej grupy. Zastosowane narzędzia psychometryczne – Kwestionariusz Dobrostanu Psychicznego Ryff, Oldenburski Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego (OLBI), Skala Samoskuteczności Własnej i Doradztwa Zawodowego Bańki oraz Skala Prężności Psychiczej (SPP-25) – zostały trafnie dobrane, umożliwiając operacjonalizację kluczowych zmiennych oraz szczegółową analizę ich wymiarów.

Obok tych zalet, pragnę zwrócić uwagę na pewne kwestie problemowe w tej części rozprawy. Dobór próby miał charakter celowy, co ogranicza możliwość generalizacji wyników na całą populację szkolnych doradców zawodowych w Polsce. Wyraźna dysproporcja płci w badanej grupie (94 kobiety wobec 11 mężczyzn) utrudnia analizę różnic międzypłciowych i zmniejsza możliwość formułowania wniosków o charakterze bardziej ogólnym. Istotne znaczenie może mieć również struktura doświadczenia zawodowego uczestników – mimo dużego ogólnego stażu pracy, wiele osób posiadało relatywnie krótkie doświadczenie w roli doradcy zawodowego, które może wpływać na poziom postrzeganej samoskuteczności i prężności psychicznej w kontekście pełnionej funkcji.

4. Ocena analizy wyników badań własnych

W rozdziale siódmym mgr Marta Koch-Kozioł prezentuje wyniki badań w sposób systematyczny i spójny z wcześniej sformułowanymi pytaniami oraz hipotezami badawczymi. Doktorantka jasno omawia zależności między kluczowymi zmiennymi – samoskutecznością, prężnością psychiczną, wypaleniem zawodowym i dobrostanem psychicznym. Pozwala to na częściową weryfikację hipotez i wskazuje na praktyczne znaczenie analizowanych zależności.

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

Szczególnie warto podkreślić staranność w prezentacji danych oraz przejrzyste przedstawienie korelacji między zmiennymi.

Z drugiej strony charakter danych – korelacyjny – ogranicza możliwość formułowania wniosków przyczynowo-skutkowych. W niektórych fragmentach interpretacja może sugerować implikacje przyczynowe, zwiększając tym samym ryzyko formułowania zbyt daleko idących uogólnień. Tak jak wspominałam wcześniej, analiza zmiennych demograficznych ujawnia kolejne ograniczenia: brak istotnych różnic w większości badanych cech oraz wyraźna dysproporcja płci w próbie (94 kobiety, 11 mężczyzn) utrudniają wiarygodną ocenę międzygrupową i ograniczają możliwość generalizacji wniosków.

5. Ocena dyskusji wyników

W ostatnim rozdziale rozprawy mgr Marta Koch-Kozioł podejmuje dyskusję nad uzyskanymi wynikami badań. Każda z hipotez została omówiona odrębnie i odniesiona do literatury przedmiotu. Ułatwia to tym samym śledzenie toku wnioskowania. Liczne odwołania do badań empirycznych, w tym metaanaliz oraz badań podłużnych, wzmacniają wiarygodność prezentowanych ustaleń, a zarazem pozwalają osadzić je w szerszym kontekście naukowym. Na szczególne podkreślenie zasługuje klarowny opis mediacyjnej roli samoskuteczności i prężności w relacji z dobrostanem, a także wskazanie zarówno teoretycznego, jak i praktycznego znaczenia tych mechanizmów, co wzmacnia wartość formułowanych wniosków.

Jednocześnie dyskusja mogłaby zostać wzbogacona o szersze omówienie międzynarodowych badań nad dobrostanem i wypaleniem zawodowym doradców. Pozwoliłoby to pełniej osadzić uzyskane wyniki w globalnym kontekście badawczym. Ponadto przedstawiona przez Doktorantkę lista rekomendacji jest obszerna i szczegółowa. Natomiast jej czytelność mogłoby zwiększyć pogrupowanie proponowanych działań w wyraźne kategorie, takie jak „indywidualne interwencje”, „zmiany systemowe” oraz

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

„kształcenie i doskonalenie zawodowe”. Warto również zaznaczyć, że w części dyskusyjnej nie ma konieczności przywoływania szczegółowych wartości testów statystycznych, gdyż zostały one już przedstawione w rozdziale siódmym, poświęconym wynikom badań własnych. W tekście zabrakło jeszcze odniesienia do możliwych kierunków dalszych badań, które mogłyby stanowić inspirację do pogłębiania wiedzy na temat analizowanego problemu i rozwijania podjętej problematyki badawczej.

6. Konkluzja

Podsumowując, rozprawa doktorska mgr Marty Koch-Kozioł podejmuje istotny problem z zakresu psychologii pracy i doradztwa zawodowego, koncentrując się na dobrostanie psychicznym szkolnych doradców zawodowych oraz jego związkach z samoskutecznością, prężnością psychiczną i wypaleniem zawodowym. Praca została solidnie osadzona w literaturze przedmiotu, a metodologia badań własnych została opracowana w sposób systematyczny. Zastosowane narzędzia psychometryczne umożliwiają trafną operacjonalizację kluczowych zmiennych, a analiza wyników została przedstawiona klarownie i spójnie z postawionymi pytaniami badawczymi oraz hipotezami. Dyskusja wyników jest logicznie powiązana z literaturą, co podkreśla naukową wartość opracowania.

W rozprawie wskazano również pewne ograniczenia. Dotyczą one m.in. celowego doboru próby oraz wyraźnej dysproporcji płciowej, a także pominięcia zmiennych sytuacyjnych, które w literaturze uznawane są za istotne czynniki wpływające na dobrostan psychiczny i wypalenie zawodowe. Pomimo tych ograniczeń rozprawa pozostaje spójna metodologicznie, logiczna w układzie i konsekwentna w podejściu badawczym. W świetle kryteriów określonych w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, dotyczących nadania stopnia doktora, stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Marty Koch-Kozioł pt. *„Samoskuteczność i prężność psychiczna a wypalenie zawodowe w kontekście dobrostanu psychicznego szkolnych*

Uniwersytet Łódzki

Instytut Psychologii

doradców zawodowych” stanowi solidne opracowanie naukowe, które wnosi wkład w rozwój wiedzy w zakresie psychologii pracy oraz doradztwa zawodowego.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę do Rady Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Gdańskiego o dopuszczenie mgr Marty Koch-Koziół do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

Łódź, dn. 22 marca 2026 roku

Agnieszka Lipińska-Grobelny